

Kacper Rydz
doktorant
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
e-mail: kacper.rydz@protonmail.ch
ORCID: 0000-0002-5827-0949

Karol Moniczewski
doktorant
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
e-mail: moniczewski@protonmail.com
ORCID: 0000-0002-1773-9034

Problematyka stosowania wzorców umownych przy internetowych umowach bagatelnych w obrocie konsumenckim

Streszczenie

W obecnych czasach wiele umów w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego jest zawieranych przez konsumentów za pośrednictwem internetu. Bez wątplenia praktyka ta zintensyfikowała się na skutek pandemii COVID-19 i związanych z nią obostrzeń utrudniających czy też wykluczających możliwość dokonywania transakcji w sposób tradycyjny. Jednocześnie większość z tych umów zawieranych jest z wykorzystaniem wzorca umownego. Powoduje to konieczność ustalenia przesłanek związania konsumenta wzorcem oraz obowiązki, jakie leżą w tym zakresie po stronie przedsiębiorcy.

W artykule tym podjęto próbę udowodnienia tezy, że złagodzony reżim prawny, który wiąże przy stosowaniu wzorca umownego przy umowach powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego, ma zastosowanie także do umów zawieranych przez konsumentów w internecie. W tym celu dokonano sekwencyjnej analizy poszczególnych zagadnień odnoszących się do stawianej tezy. W pierwszej części przedstawiono pojęcie

wzorca umownego (w tym w postaci elektronicznej – najistotniejszej z punktu widzenia wskazanej problematyki). Kolejne fragmenty dotyczą reżimów związania wzorcem oraz relacji zachodzących pomiędzy nimi w kontekście tematyki artykułu. Na koniec omówiona została problematyka umów bagatelnych, czyli zakresu zastosowania złagodzonego reżimu prawnego.

Powyżej wskazana analiza ma – z istoty problemu – charakter dogmatycznoprawny, stąd autorzy posłużyli się taką też metodą badawczą.

Słowa kluczowe: wzorce umowne, umowy bagatelne, umowy internetowe, konsument, związanie wzorcem

Wprowadzenie

Brak równości materialnej konsumentów i przedsiębiorców stanowiący podłoże wprowadzenia instrumentów ochrony konsumenckiej stał się bardziej zauważalny wraz z postępowaniem technologicznym skutkującym rozwojem mechanizmów transakcyjnych masowego obrotu¹. Mnogość zawieranych umów wymusza szersze wykorzystanie rozwiązań uniwersalnych, takich jak wzorce umowne, które z powodu zmniejszenia kontaktu z informacjami na temat transakcji powodują zagrożenie dla konsumentów². Szczególnie jest to widoczne w przypadku dokonywania czynności prawnych przez internet, co następuje poprzez wykorzystanie go przez strony do złożenia oświadczeń woli³.

Odnotować przy tym należy, że z każdym rokiem zwiększa się liczba umów zawieranych przez konsumentów za pośrednictwem internetu⁴. Ma to bowiem wiele zalet, jak np. dostęp do produktów, których nabycie w tradycyjny sposób

---

1 Zob. P. Mikłaszewicz, *Obowiązki informacyjne w umowach z udziałem konsumentów na tle prawa Unii Europejskiej*, Warszawa 2008, s. 39.

2 Zob. E. Łętowska, *Prawo umów konsumenckich*, Warszawa 2002, s. 293, gdzie autorka wskazuje trafnie, że stanowią one zagrożenia nie tylko dla konsumentów, lecz także dla każdego kontrahenta proponenta wzorca.

3 Internet nie jest bowiem miejscem składania oświadczenia woli, ale środkiem do jej komunikowania i przekazywania (zob. P. Podrecki, *Podział i rodzaje umów w internecie*, w: *idem* (red.), *Prawo internetu*, Warszawa 2007, s. 45).

4 Zob. B. Gregor, M. Kalińska-Kula, *Rozwój handlu internetowego i jego uwarunkowania – perspektywa oferenta i nabywcy*, „Handel Wewnętrzny” 2018, t. 1, nr 4, s. 111; zob. też A. Stolecka-Makowska, *Zakupy konsumentów przez internet w Polsce i Unii Europejskiej – analiza porównawcza*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2016, nr 302, s. 162–163.

byłoby utrudnione, niższe ceny, jak i możliwość ich porównywania⁵. Zauważa się jednak też pewne zagrożenia dotyczące identyfikacji kontrahenta oraz roli, w jakiej występuje w określonej transakcji⁶, a także możliwości wprowadzenia w błąd na skutek działań marketingowych⁷. Szczególnego rodzaju problemem jest potencjalna transgraniczność umowy⁸.

Wszystkie wyżej wymienione zagrożenia nabierają znaczenia w przypadkach, w których po jednej ze stron czynności prawnej występuje konsument. Ze względu na liczbę takich transakcji pozostają one w rzeczywistości często niezauważone. Konsument nie zawiera bowiem umowy wyłącznie wtedy, kiedy w sposób w pełni przez siebie akceptowany składa oświadczenie woli, lecz także wtedy, gdy dokonuje bieżących aktywności, jak choćby czytanie gazety czy sprawdzanie pogody⁹. Brak materialnej równości stron, w tym przede wszystkim w zakresie świadomości dotyczącej zawieranej umowy, staje się w przypadku umów internetowych jeszcze bardziej zauważalny.

Dlatego też wprowadzony został odrębny reżim prawny dla umów elektronicznych, zawieranych również za pośrednictwem internetu. Oprócz regulacji o charakterze ogólnym, jak choćby tej dotyczącej świadczenia usług drogą elektroniczną, która nakłada na usługodawców szereg obowiązków informacyjnych¹⁰, istnieją szczególne rozwiązania z zakresu prawa ochrony konsumentów. Przyjąć należy, że aktem o charakterze podstawowym odnoszącym się do tego zagadnienia jest ustawa z 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta¹¹. Umowy zawierane za pośrednictwem internetu są objęte zakresem normowania tej ustawy, gdyż wpisują się w pojęcie umowy zawartej na odległość w rozumieniu art. 2 pkt 1 PrKonsU¹².

5 Zob. F. Scott Morton, *Consumer Benefit from Use of the Internet*, „Innovation Policy and the Economy” 2006, nr 6, s. 70–81.

6 Zob. M. Skory, *Konsument w internecie*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2011, nr 1, s. 11.

7 Tak D. Kasprzycki, *Ochrona konsumenta na rynku usług internetowych*, w: M. Królikowska-Olczak, B. Pachuca-Smulska, *Ochrona konsumenta w prawie polskim i Unii Europejskiej*, Warszawa 2018, s. 305.

8 Zob. M. Skory, op. cit., s. 11.

9 Zob. A. Kubiak-Cyrul, *Udostępnianie wzorca umownego w elektronicznym obrocie konsumenckim z perspektywy prawa unijnego i orzecznictwa TS*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2017, nr 3, s. 9.

10 Tak ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną, t.j. Dz.U. 2020 poz. 344, art. 2 pkt 4 (dalej: UŚUDE).

11 Zob. Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta, t.j. Dz.U. 2020 poz. 287 (dalej: PrKonsU).

12 Zob. T. Czech, *Prawa konsumenta. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 40–41.

Uregulowania te jednak nie dotyczą wprost problematyki wzorców umownych, a to one w głównej mierze wyznaczają w tym zakresie treść stosunków prawnych zawiązywanych z konsumentami. Szczególne znaczenie zdaje się mieć problematyka związania konsumenta wzorcem w przypadku zawierania tzw. umowy bagatelnej, której istnienie w obrocie internetowym¹³ – jak się wydaje – co do zasady nie jest dostrzegane¹⁴. Jest to zagadnienie tym istotniejsze, jako że naruszenie norm prawnych służących ochronie konsumentów skutkuje licznymi sankcjami, i to nie tylko cywilnoprawnymi¹⁵. Problematyka ta stanowi przedmiot rozważań prowadzonych w dalszej części artykułu.

Pojęcie wzorca umownego

Podstawowa konstrukcja wzorca umownego została uregulowana w Księdze trzeciej Tytuł III (art. 384–3853) Kodeksu cywilnego (dalej: k.c.)¹⁶. Ścisły związek tej instytucji ze stosunkiem zobowiązaniowym wyraża się nie tylko przez odpowiednie umiejscowienie w systematyce kodeksu, lecz także – a wręcz głównie – przez jej charakterystykę i funkcjonalność. Wzorce umowne służą bowiem uproszczeniu oraz zmniejszeniu kosztów kreowania stosunków zobowiązaniowych. Jednocześnie stanowią one kwalifikowane oświadczenia woli, co powoduje umiejscowienie ich – z uwagi na rolę, którą odgrywają – obok czynników z art. 56 k.c.¹⁷ W konsekwencji ich treść jest uwzględniana przy określaniu skutków, jakie wywołuje czynność prawna. Wzorzec umowny stanowi więc odrębny element kształtujący treść stosunku zobowiązaniowego¹⁸.

Z perspektywy formalnej jest to zbiór postanowień bądź pojedyncze postanowienie skonstruowane dla wyznaczenia treści wielu potencjalnych stosunków

13 E. Łętowska w odniesieniu do cyberprzestrzeni posłużyła się wyrażeniem „obróć *on-line*” (E. Łętowska, op. cit., s. 469). Jak jednak podnosi się w doktrynie, pojęcie internetowej czynności prawnej obejmuje zarówno te dokonywane *online*, jak i *offline* (zob. w stosunku do umów J. Gołaczyński, *Umowy elektroniczne w prawie prywatnym międzynarodowym*, Warszawa 2007, s. 68). Na tej podstawie wydaje się, że możliwe jest wyróżnienie obrotu internetowego w ramach obrotu elektronicznego – tym zaś pojęciem posługiwał się choćby M. Skory, op. cit., s. 11.

14 Zagadnienie to będzie szerzej poruszane w dalszej części pracy.

15 Na temat sankcji za naruszenie obowiązków dotyczących ochrony konsumentów zob. W.J. Kocot, J.M. Kondek, *Nowe zasady zawierania umów z udziałem konsumenta, cz. II*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2014, nr 12, s. 9–10.

16 Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, t.j. Dz.U. 2020 poz. 1740, ze zm.

17 Zob. E. Łętowska, op. cit., s. 320.

18 Zob. ibidem; tak też wyrok SN z 20 lipca 2017 r., I CSK 704/16, Legalis nr 1668805; podobnie wyrok SN z 28 czerwca 2017 r., IV CSK 483/16, LEX nr 2332320.

prawnych, kreowane przez proponenta i narzucone adherentowi (bez możliwości negocjacji). Wzorzec umowy może mieć postać materialną (art. 384 § 1 k.c.), jak i elektroniczną (art. 384 § 4 k.c.). Przy zawieraniu umów internetowych (umów zawieranych przez internet)¹⁹ występują co do zasady w tej drugiej postaci. Głównie jest to forma zapisu tekstowego na wydodrębnionej w tym celu stronie (podstronie) serwisu internetowego, choć czasem również forma pliku w formacie PDF (*Portable Document Format*).

W każdym przypadku jest to jednak postać zdematerializowana, co powoduje znaczącą dyferencję w faktycznym charakterze tych wzorców. Skutkowało to wprowadzeniem odrębnej regulacji w art. 384 § 4 k.c.²⁰, przy zachowaniu rozwiązań, których zakres zastosowania obejmował przedtem też wzorce w postaci elektronicznej²¹. W konsekwencji problematyczne stały się zagadnienia związane z tzw. inkorporacją, czyli włączeniem praw i obowiązków uregulowanych we wzorcu do stosunku zobowiązaniowego powstałego na skutek zawarcia umowy internetowej.

Ogólny i złączony reżim prawny związania wzorcem umownym

Uregulowanie formalnych przesłanek pozwalających na związanie adherenta wzorcem umownym jest konsekwencją nierównej pozycji stron przy zawieraniu umowy z wykorzystaniem wzorca. Regulacja ogólna uzależnia inkorporację (*expressis verbis*) wyłącznie od doręczenia go adherentowi przed zawarciem umowy (art. 384 § 1 k.c.). W literaturze utożsamiane to jest z fizycznym wręczeniem²².

Łagodniejsze wymagania wprowadza art. 384 § 2 k.c. – w określonych przypadkach wystarczające jest stworzenie możliwości łatwego dowiedzenia się

19 Wyrażenie „umowy internetowe” odnosi się zarówno do umów zawieranych za pośrednictwem stron internetowych, jak i poczty elektronicznej, bez względu na to, czy są zawierane *online*, czy też *offline* (tak trafnie W.J. Kocot, *Przedkontraktowe obowiązki informacyjne przedsiębiorcy w umowach zawieranych z konsumentem przez internet*, w: M. Boratyńska (red.), *Ochrona strony słabszej stosunku prawnego. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Adamowi Zielińskiemu*, Warszawa 2016, s. 549–550; zob. też J. Gołaczyński, *Umowy elektroniczne – próba definicji*, w: W.J. Katner (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 9: *Prawo zobowiązań – umowy nienazwane*, Warszawa 2018, s. 500–503). Różne poglądy w tym zakresie zestawiała A. Jaroszek, *Prawo właściwe dla umów konsumenckich zawieranych przez internet*, Warszawa 2009, s. 34–37.

20 Regulacja prawna dotycząca związania wzorcem w postaci elektronicznej została wprowadzona ustawą z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2003 Nr 49 poz. 408, art. 1 pkt 30 lit. b.

21 Zob. F. Wejman, *Wzorce umów na stronach WWW i w poczcie elektronicznej*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2000, nr 4, s. 52–53.

22 Ibidem, s. 52.

o treści wzorca. W odniesieniu do konsumentów przepis ten znajduje zastosowanie wyłącznie przy umowach powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego. Wprowadzenie złagodzonego reżimu prawnego wynika bowiem z konieczności ułatwienia oraz usprawnienia obrotu gospodarczego, co balansowane jest ze szczególną ochroną konsumentów. W przypadku tych umów zastosowanie reżimu ogólnego powodowałoby, że proces związania konsumenta wzorcem byłby nieproporcjonalnie czasochłonny względem charakteru i celu kształtowanego stosunku zobowiązaniowego.

Jednocześnie konieczne jest występowanie zwyczajowości posługiwania się wzorcem umownym w stosunkach danego rodzaju. Przesłankę tę należy interpretować z perspektywy społecznej, tzn. czy jest ona zakorzeniona w danej społeczności przy tego typu umowach²³.

Obowiązki związane ze stworzeniem możliwości łatwego dowiedzenia się o treści wzorca przez adherenta spoczywają zaś wyłącznie na proponencie²⁴. Sformułowanie to stanowi pewnego rodzaju klauzulę generalną, co skutkuje sporą dowolnością w jej realizacji i w konsekwencji powoduje liczne trudności w zastosowaniu praktycznym.

Na możliwość łatwego dowiedzenia się o treści wzorca wpływ mają bowiem takie czynniki, jak format dokumentu, stylistyka, wielkość i rodzaj czcionki. Należy szczególnie zwrócić uwagę na wymóg czytelności wzorca – w praktyce nagminnie spotykane są wzorce, w których pewne postanowienia są celowo napisane mniejszą czcionką bądź też zostają umieszczone na samym końcu dokumentu. Możliwość łatwego dowiedzenia się o treści wzorca oznacza stworzenie takich warunków przez proponenta, aby druga strona mogła w spokoju przeczytać oraz przeanalizować jego treść²⁵.

Z wyżej opisanymi obowiązkami nie można jednak utożsamiać obowiązku rzeczywistego zapoznania się przez adherenta ze wzorcem²⁶. Proponent musi dochować należytej staranności przy wypełnianiu wszelkich przesłanek formalnych prowadzących do związania wzorcem, ale nie istnieje fizyczna ani prawna możliwość zmuszenia adherenta do zapoznania się z jego treścią.

---

23 Zob. A. Pyrżyńska, *Komentarz do art. 384*, w: M. Gutowski (red.), *Kodeks cywilny*, t. 2: *Komentarz. Art. 353–626*, Legalis 2019, nb. 21; W. Popiołek, *Komentarz do art. 384*, w: K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny*, t. 1: *Komentarz. Art. 1–449(10)*, Legalis 2020, nb. 16.

24 Zob. Z. Radwański, A. Olejniczak, *Zobowiązania – część ogólna*, Warszawa 2018, s. 163; podobnie A. Pyrżyńska, op. cit., nb. 18.

25 Zob. A. Pyrżyńska, op. cit., nb. 22.

26 Jak słusznie zauważa W. Popiołek, op. cit., nb. 12: „Dla związania wzorcem jest obojętne, czy kontrahent rzeczywiście zapoznał się z wzorcem?”.

W celu poinformowania konsumenta o zastosowaniu wzorca w praktyce występuje tzw. klauzula fikcji²⁷. Jej celem jest oświadczenie²⁸ przez adherenta, że zapoznał się z treścią wzorca. Praktyka taka jest szczególnie spotykana przy zawieraniu umów bankowych, telekomunikacyjnych oraz w obrocie internetowym niezależnie od rodzaju stosunku zobowiązaniowego. Fakt podpisania klauzuli fikcji nie determinuje konieczności włączenia praw i obowiązków wynikających ze wzorca do treści stosunku zobowiązaniowego, a jedynie powoduje przeniesienie ciężaru dowodu²⁹. W tej sytuacji to adherent musi wykazać, że nie miał realnej możliwości zapoznania się ze wzorcem.

Złagodzony reżim prawny przy zawieraniu umów konsumenckich a wzorce w postaci elektronicznej

W przypadku wzorców w postaci elektronicznej podstawowy reżim inkorporacji wprowadza art. 384 § 4 k.c., statuując konieczność takiego udostępnienia wzorca przed zawarciem umowy, aby druga strona mogła wzorzec ten przechowywać i odtwarzać w zwykłym toku czynności³⁰. Powoduje to konieczność analizy związku tej regulacji z art. 384 § 2 k.c.

Zgodnie z dominującym poglądem art. 384 § 4 k.c. ma charakter przepisu szczególnego³¹, czego skutkiem jest brak możliwości zastosowania złagodzonego reżimu związania wzorcem w postaci elektronicznej³². Z przytoczonym stanowiskiem nie sposób się jednak zgodzić.

Jak podnosi się w literaturze, art. 384 § 4 k.c. jest odpowiednikiem art. 384 § 1 k.c.³³ – ma on na celu dostosowanie regulacji wzorców umownych do postępują-

27 Zob. M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, *Wzorce umów*, w: K. Osajda (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 5: *Prawo zobowiązań – część ogólna*, Warszawa 2019, s. 732.

28 W treści znajdują się postanowienia, które stanowią o rzekomym fakcie zapoznania się z treścią wzorca oraz o zgodzie na związanie nim.

29 W sytuacji standardowej (tzn. bez klauzuli fikcji) ciężar dowodu ciąży na proponencie – to on musi udowodnić wypełnienie wymaganych przesłanek formalnych.

30 Regulacja art. 384 § 4 k.c. jest w pewnym zakresie uzupełniana przez regulację UŚUDE, art. 8 ust. 1–4. Wskazanym przepisom trzeba przyznać charakter szczególnych (zob. X. Konarski, *Ochrona konsumenta korzystającego z usług elektronicznych w prawie polskim i Unii Europejskiej*, w: J. Gołaczyński (red.), *Prawo umów elektronicznych*, Kraków 2006, s. 87–88; podobnie T. Szczurowski, *Udostępnienie wzorca umowy w postaci elektronicznej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2005, nr 7, s. 36).

31 Zob. M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, op. cit., s. 738.

32 Tak choćby T. Szczurowski, op. cit., s. 40.

33 Zob. M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, op. cit., s. 738, wraz z podaną tam literaturą.

cej zmiany sposobów zawierania umów. Konstatacja ta jest jak najbardziej słuszna, w tym zakresie art. 384 § 4 k.c. to *lex specialis*. Nie wydaje się jednak uzasadnione traktowanie art. 384 § 4 k.c. jako *lex specialis* względem art. 384 § 2 k.c. Regulacje zawarte w tych paragrafach pełnią inne funkcje i nawzajem się dopełniają, a nie wykluczają. Stąd też należy je wyklądać we wzajemnej korelacji.

Regulacja art. 384 § 4 k.c. wprowadza reżim związania drugiej strony stosunku zobowiązaniowego wzorcem w postaci elektronicznej, tak jak robi to art. 384 § 1 k.c. dla postaci materialnej. Rolą art. 384 § 2 k.c. jest dostosowanie względem danego obrotu reżimu związania wzorcem w zależności od pozycji stron oraz rodzaju umowy. Niezrozumiałe jest stanowisko, jakoby reżimy z art. 384 § 2 k.c. miały zastosowanie do wzorca umownego rozumianego zgodnie z art. 384 § 1 k.c. (tradycyjnego, papierowego), natomiast do wzorca umownego z art. 384 § 4 (elektronicznego) już nie, chociaż, jak już zauważono, zwolennicy dominującego poglądu traktują art. 384 § 4 k.c. jako odpowiednik art. 384 § 1 k.c.

Konsekwencją uznania, że art. 384 § 4 k.c. nie wyklucza zastosowania szczególnych reżimów z art. 384 § 2 k.c., jest konieczność ustalenia normy prawnej gwarantującej ochronę praw konsumenta w procesie związania go wzorcem umownym przy internetowych umowach bagatelnych.

W tym celu należy rozpatrzyć sytuację konsumenta dla dwóch rodzajów umów – bagatelnych oraz wszystkich pozostałych. Ze względu na przejrzystość i spójność najpierw omówiona zostanie druga z sytuacji.

Podstawowym reżimem – dla wszelkiego rodzaju umów oraz niezależnie od stron umowy – w obrocie internetowym jest udostępnienie wzorca umownego pozwalające na przechowywanie i odtwarzanie w zwykłym toku czynności. W każdym przypadku wymóg ten spełniać będzie przesłanie wzorca umownego na pocztę elektroniczną (ewentualnie z wykorzystaniem innego narzędzia komunikacji pozwalającego na zidentyfikowanie proponenta). Z perspektywy technicznej uzasadnione byłoby umieszczenie w mailu (wiadomości) linku przekierowującego konsumenta z powrotem do procedury zawierania umowy.

Wydaje się, że względy funkcjonalne wymuszają dopuszczenie jeszcze jednej formy udostępnienia wzorca. Z uwagi na postępującą masowość zawierania umów z wykorzystaniem wzorca umownego – w szczególności w obrocie konsumenckim – konieczne jest uznanie, że wymagania te spełnia stworzenie etapu (podstrony) w procedurze zawierania umowy, w którym wzorec zostanie automatycznie pobrany na urządzenie konsumenta, jeżeli ten wyrazi na to zgodę. Są to sposoby faktycznego przekazania wzorca indywidualnie do adherenta.

Jako że to wyłącznie na proponencie ciąży obowiązek udostępnienia wzorca w taki sposób, aby adherent mógł go przechowywać i odtwarzać – także *offline* – nie jest wystarczające jedynie zaprezentowanie adherentowi treści wzorca na stronie

internetowej wraz z możliwością pobrania go na urządzenie³⁴. Po stronie proponenta leży obowiązek spełnienia wszelkich przesłanek i to on powinien dochować należytej staranności, aby doszło do związania wzorcem.

Reżim ten podlega jednak złagodzeniu ze względu na art. 384 § 2 zd. 1 k.c. Słuszny jest pogląd, że w całym obrocie elektronicznym względem wszelkiego rodzaju stosunków zwyczajowo przyjęte jest posługiwanie się wzorcem umownym³⁵.

Opisane zjawisko co do zasady nie wpływa jednak na sytuację prawną konsumenta – omawiana jest sytuacja druga – stanowi o tym art. 384 § 2 zd. 2 k.c. Powoduje to konieczność zastosowania podstawowego reżimu dla obrotu internetowego poprzez udostępnienie wzorca umownego choćby na oznaczoną pocztę elektroniczną konsumenta przed zawarciem umowy. Najistotniejszym elementem w procesie związania konsumenta jest faktyczne dostarczenie wzorca przed związaniem stosunku – w przeciwnym razie jego treść nie będzie wiązała stron.

Biorąc pod uwagę wcześniejsze rozważania, należy uznać, że względem konsumenta zawierającego umowę bagatelną w obrocie internetowym zastosowanie będzie miał tzw. złagodzony reżim prawny związania wzorcem wynikający z art. 384 § 2 k.c. Takie unormowanie relacji zachodzącej między przedsiębiorcą (proponentem) a konsumentem (adherentem) przy umowach powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego w wystarczający sposób chroni prawa konsumenta w obrocie, a jednocześnie pozwala na usprawnienie w kształtowaniu stosunków zobowiązaniowych.

Charakter pojęcia umowy bagatelnej zawieranej przez internet

Zakres zastosowania złagodzonego reżimu prawnego przy umowach zawieranych z konsumentem ograniczony jest – co już wskazano – do umów „powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego” (*verba legis*). W Kodeksie cywilnym to wyrażenie pojawia się także w art. 14 § 2 i art. 20³⁶. Sporne jest jednak, czy chodzi tu o jedno pojęcie³⁷, czy też owo wyrażenie w różnych regu-

³⁴ Tak w stosunku do adherenta będącego konsumentem choćby T. Szczerkowski, op. cit., s. 39; odmiennie jednak W. Dubis, *Zawieranie umów elektronicznych*, w: J. Gołaczyński (red.), *Umowy elektroniczne w obrocie gospodarczym*, Warszawa 2005, s. 74.

³⁵ Tak M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, op. cit., s. 739.

³⁶ Nie jest to jednak dokładnie takie samo brzmienie, ponieważ w art. 14 § 2 i art. 20 k.c. brakuje przecinka po wyrazie „drobnych”. Nie ma to jednak znaczenia dla treści merytorycznej, dlatego też będą one także w dalszej części uznawane za jednobrzmiące.

³⁷ Pogląd taki przyjęli, powołując się na zasadę nadawania takich samych znaczeń jednakowym terminom normatywnym, M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, op. cit., s. 796.

lacjach odnosi się częściowo do innych desygnatów³⁸. Rozstrzygnięcie tego problemu pozwala precyzyjniej ustalić zakres umów, przy których stosowany może być złagodzony reżim prawny związania wzorcem umownym.

W tym kontekście zasadne jest przyjęcie pierwszego ze stanowisk³⁹. Łączy się to z powiązaniem wszystkich wskazanych regulacji z jednym zakresem umów⁴⁰. Tym samym względem umowy, która mimo braku rażącego pokrzywdzenia nie byłaby konwalidowana w momencie wykonania (na podstawie art. 14 § 2 k.c.)⁴¹, wyłączone jest też zastosowanie złagodzonego reżimu związania wzorcem.

Przyjęcie odmiennego stanowiska wydaje się niezasadne. Trudno wyobrazić sobie choć jedną umowę bagatelną⁴², która byłaby zależna od zakresu zdolności do czynności prawnych⁴³. Pewna dyferencja może wynikać z treści oferty innego podmiotu czy też regulacji publicznoprawnych, nie ma to jednak związku z samym pojęciem umowy bagatelnej, do której odnoszą się wyżej wymienione przepisy. Ograniczenia te nie wynikają bowiem z tego, że taka umowa nie jest drobną, bieżącą

---

38 Pogląd ten wyrażają: W. Popiołek, op. cit., nb. 18; K. Zagrobelny, *Komentarz do art. 384*, w: E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Legalis 2019, nb. 20; w kontekście różnic pomiędzy art. 14 § 2 i 20 k.c. zob. M. Pazdan, *Komentarz do art. 20*, w: K. Pietrzykowski (red.), op. cit., nb. 3.

39 Jednocześnie nie można uznać, że subiektywizacja którejs z przesłanek (np. „drobne” czy „sprawy życia codziennego”) w kontekście tylko jednej z regulacji nie powodowałyby wprowadzenia odrębnego pojęcia, gdyż wiąże się to przecież z różnym rozumieniem omawianego wyrażenia (i tym samym osobnym pojęciem). Wprowadzenie zaś subiektywnego rozumienia przesłanek z art. 384 § 2 zd. 2 k.c. byłoby nieuzasadnione i rażąco niepoprawne z perspektywy wykładni funkcjonalnej.

40 Tak S. Grzybowski, *Osoby fizyczne*, w: *idem* (red.), *System prawa cywilnego*, t. 1: *Część ogólna*, Wrocław–Warszawa 1985, s. 346–347, gdzie autor wskazywał jednak również na pewne różnice nie co do samego zakresu umów, lecz związane z możliwością odmiennego kwalifikowania umów *in casu*. Autor wiązał potencjalne różnice m.in. z tendencją krajów socjalistycznych, co wyklucza możliwość krytycznej oceny tej części stanowiska z dzisiejszej perspektywy (zob. też Z. Radwański, A. Olejniczak, op. cit., s. 163; M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, op. cit., s. 796).

41 W tym kontekście zob. M. Pazdan, *Komentarz do art. 14*, w: K. Pietrzykowski (red.), op. cit., nb. 3.

42 Przeciwniczką używania pojęcia umowy bagatelnej jest C. Żuławska (zob. C. Żuławska, *Komentarz do art. 384*, w: G. Bieniek (red.), *Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania*, t. 1, LEX 2011, nt. 10).

43 Przy tym różnicowanie oceny drobnosci z uwagi na wiek danej osoby fizycznej nie wydaje się mieć żadnego praktycznego uzasadnienia – tak jednak T. Sokołowski, *Komentarz do art. 14*, w: A. Kidyba (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1: *Część ogólna*, LEX 2012, nb. 8; podobnie zaś do stanowiska przyjętego w niniejszym artykule J. Strzebinczyk, *Komentarz do art. 20*, w: E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Legalis 2016, nb. 2. Nie wchodząc tutaj w rozważania dotyczące kwalifikacji danej umowy, jako pozbawione sensu ocenić należałoby wyłączenie możliwości zakupu nieco droższego biletu do aquaparku przez 7-latkę (a przez 15-latkę już nie), gdy znajduje się on pod opieką rodzica kolegi, z którym do tego aquaparku się wybiera (oczywiście jeżeli sam ten bilet kupuje).

i zawieraną w sprawach życia codziennego, ale ze zjawisk w stosunku do pojęcia zewnętrznych, które mogą powodować dyferencję bez względu na zakres zdolności do czynności prawnych. Dla przykładu osoby mające pełną zdolność do czynności prawnych na skutek zawarcia małżeństwa (które nie ukończyły 18. roku życia) nie mogą nabywać napojów alkoholowych – art. 15 ust. 1 pkt 2 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi⁴⁴.

O różnych zakresach umów w poszczególnych regulacjach nie decydują też inne przesłanki wynikające z treści tych przepisów. W przypadku art. 14 § 2 k.c. umowa, która powoduje rażące pokrzywdzenie osoby niemającej zdolności do czynności prawnych, jest umową bagatelną. Brak rażącego pokrzywdzenia jest bowiem wyłącznie jedną z przesłanek konwalidacji danej umowy, nie zaś zakwalifikowania jej jako bagatelnej. W konsekwencji należy uznać, że choć umowa taka ma charakter bagatelnej, to nie zostaje ona konwalidowana z uwagi na niespełnienie innej przesłanki⁴⁵. Dotyczy to również umów bagatelnych zawieranych za pośrednictwem internetu z wykorzystaniem wzorca umownego. Niektóre z nich mogą pozostać więc niekonwalidowane w przypadku ich zawarcia przez osoby niemające zdolności do czynności prawnych, choć w zasadzie byłyby ważne, gdyby zawarte zostały przez osoby mające zdolność pełną.

Prezentowane stanowisko uzasadniają również względy funkcjonalne – szczególnie te związane z transakcjami internetowymi, wymuszającymi odwołanie się do obiektywnych kryteriów oceny i możliwie najprecyzyjniejszego zakresu umów, przy których dokonywaniu zastosowanie wzorca może mieć miejsce bez jego udostępnienia w rozumieniu art. 384 § 4 k.c. Problematyczność koncepcji o różnych zakresach umów wynika z faktu, że wiele umów internetowych zawieranych jest przez osoby niemające pełnej zdolności do czynności prawnych (w ramach „korzystania z internetu”), co uniemożliwiałoby stworzenie jednolitej praktyki stosowania wzorców umownych względem konsumentów. Niemałych trudności praktycznych dostarczałaby także związana z tą koncepcją subiektywizacja charakteru umowy i wiązanie jej z sytuacją majątkową⁴⁶. Wydaje się, że wielkość posiadanego majątku nie może uzasadniać w tym kontekście różnicowania sytuacji prawnej podmiotu.

Stwierdzić należy więc, że przyjęcie koncepcji o jednym pojęciu umowy bagatelnej (i tym samym jednym zakresie umów) jest nie tylko poprawne z teoretycznego

⁴⁴ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, t.j. Dz.U. 2019 poz. 2277 ze zm., art. 15 ust. 1 pkt 2.

⁴⁵ Jednocześnie należy przyjąć szerokie rozumienie „rażącego pokrzywdzenia” i uzależnić w tym kontekście ocenę stanu faktycznego m.in. od wieku osoby fizycznej.

⁴⁶ Tak T. Sokołowski, op. cit., nb. 8; podobnie P. Księżak, *Komentarz do art. 14*, w: K. Osajda (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Legalis 2020, nt. 3.

punktu widzenia, lecz także uzasadnione funkcjonalnie. Jednocześnie nie wiąże się to ze zmniejszeniem ochrony osób niemających zdolności do czynności prawnych, ponieważ wynika ona wyłącznie z przesłanki „braku rażącego pokrzywdzenia”.

Kryteria kwalifikacji umowy zawieranej przez internet jako bagatelnej

Znaczącą większość umów zawieranych przez internet stanowią umowy bagatelne, choć – jak już wskazano – często pozostają one niezauważone. Powoduje to konieczność wyznaczenia dyrektyw interpretacyjnych do ogólnych przesłanek wynikających z art. 384 § 2 k.c., które pozwolą na dokonanie kwalifikacji danej umowy jako bagatelnej i w konsekwencji na związanie adherenta wzorcem bez jego udostępnienia⁴⁷.

Zgodnie z treścią wskazanej regulacji złagodzony reżim prawny związania wzorcem umownym może znaleźć zastosowanie w stosunku do konsumenta, gdy umowa jest powszechnie zawierana oraz dotyczy bieżących i drobnych spraw życia codziennego, przy czym przesłanki te muszą być spełnione łącznie.

Powszechność zawierania umowy odnosi się do praktyki zachodzącej w obrocie w ramach zakresu wszystkich podmiotów. Sformułowanie tej przesłanki nie pozwala na zawężenie badania wskazanej praktyki wyłącznie do określonej grupy – konsumentów⁴⁸. Wynika to z wykładni językowej przepisu – powszechnie znaczy bowiem przez ogół, przez wszystkich, ogólnie⁴⁹.

Sprawy życia codziennego należy zaś rozumieć jako te dotyczące powszednich oraz zwyczajnych potrzeb i problemów. To do nich właśnie odnoszą się dwie pozostałe przesłanki – to nie sama umowa, a sprawa, w jakiej jest ona zawierana, ma być bieżąca i drobna⁵⁰. Ma to znaczące implikacje praktyczne. Bagatelny charakter umowy zależy bowiem *ex lege* (art. 384 § 2 zd. 2 k.c.) wyłącznie od oceny charakteru danej sprawy, choć – rzecz jasna – treść umowy będzie w tym zakresie często pomocna.

W tym kontekście za sprawy bieżące uznać należy takie, które dzieją się w chwili obecnej, teraźniejsze, aktualne⁵¹, wynikłe z takich też potrzeb czy proble-

47 Rzecz jasna chodzi tu o udostępnienie, które stwarza możliwość przechowywania wzorca i odtwarzania go w zwykłym toku czynności.

48 Tak choćby M. Bednarek, P. Miłkaszewicz, op. cit., s. 797.

49 Zob. B. Dunaj (red.), *Słownik współczesnego języka polskiego*, t. 2: *P-Żyzny*, Warszawa 1998, s. 128.

50 Przesłankę drobności do umów w kontekście art. 14 § 2 k.c. odnosi P. Księżak, op. cit., nt. 2; podobnie T. Sokołowski, op. cit., nb. 7.

51 Zob. B. Dunaj, (red.), *Słownik współczesnego języka polskiego*, t. 1: *A-Ówdzie*, Warszawa 1998, s. 57.

mów. Przesądza to o wyłączeniu z zakresu regulacji spraw, które mają charakter długoterminowy, co w odniesieniu do umów skutkuje wykluczeniem tych wiążących się z powstaniem zobowiązania ciągłego. Tym samym nie będzie umową bagatelną umowa dotycząca usług abonamentowych (np. w serwisie typu *Video on Demand* – VOD). Jednocześnie nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku zobowiązanie musi zostać wykonane w chwili zawarcia umowy. Sprawą bieżącą jest bowiem chociażby także nabycie dostępu do wydarzenia *online* (np. w formie *Pay-per-view*), które ma się odbyć w przyszłości (co wynika z potrzeb konsumpcyjnych dotyczących rozrywki).

Wśród spraw bieżących wyróżnić należy jeszcze te, które względem pozostałych mogą zostać uznane za drobne – mało ważne, nieistotne, błahe⁵². Wiązanie „drobności” sprawy życia codziennego *stricte* z wartością pieniężną umowy w niej zawieranej nie wydaje się zasadne⁵³ i – patrząc z perspektywy obecnych rozważań – nie wnosiłoby prawie nic istotnego w jakkolwiek precyzyjne określenie zakresu umów bagatelnych. Wynika to z kilku kwestii.

Po pierwsze, z uwagi na czynniki gospodarcze, w tym stale rosnącą inflację⁵⁴, nie ma możliwości stworzenia racjonalnego limitu kwotowego wartości majątkowej danej sprawy⁵⁵. Po drugie, problematyczne byłoby też ustalenie samej tej wartości oraz czynników, które miałyby o niej decydować. Stanowiłoby to istotne utrudnienie w funkcjonowaniu obrotu, co z perspektywy *ratio* przepisów odnoszących się do umów bagatelnych (usprawnienie obrotu) nie mogłoby zostać ocenione pozytywnie. Rzecz jasna, wartość majątkowa umowy⁵⁶ może być pomocna, lecz nie powinna stanowić kryterium determinującego „drobność” danej sprawy.

---

52 Ibidem, s. 201.

53 Odmiennie – jak się wydaje – K. Zagrobelny, op. cit., nb. 21.

54 Komisja Europejska, *Convergence Report 2020*, SWD(2020) 107 final, s. 71–74.

55 Niektórzy autorzy wiążą to – odnosząc się jednak w zasadzie do umów – z pewną wartością pieniężną, np. 10 euro (tak M. Bednarek, P. Mikdaszewicz, op. cit., s. 796) czy 50 zł (A. Kubiak-Cyruł, *Komentarz do art. 384*, w: M. Załucki, *Kodeks cywilny. Komentarz*, Legalis 2020, nb. 6). Pewne związanie ochrony z granicą wartości wprowadzono w ustawie o prawach konsumenta (art. 3 ust. 1 pkt 10 PrKonsU), jednakże nie odnosi się ono do poruszanej tu problematyki. To dlatego, że przepis ten statuuje wyłączenie stosowania PrKonsU – z jednym wyjątkiem – do umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa, jeżeli konsument jest zobowiązany do zapłaty kwoty nieprzekraczającej 50 zł. Obowiązek doręczenia wzorca umownego czy problematyka umów bagatelnych w powszechnym rozumieniu nie są jednak objęte regulacją tej ustawy.

56 Poglądy dotyczące czynników decydujących o wartości umowy zestawił R. Trzaskowski, *Komentarz do art. 384*, w: J. Gudowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 3: *Zobowiązania. Część ogólna*, LEX 2018, nt. 41.

Wydaje się, że trafniejsze, w szczególności z perspektywy wykładni funkcjonalnej, jest powiązanie drobności z interesem majątkowym podmiotu w zawarciu umowy i z ryzykiem jego naruszenia. Sprawą drobną jest więc taka, w której interes majątkowy podmiotów jest nieznaczący.

Sama już ocena tego, czy w przypadku konkretnych umów przesłanki bagatelności zostaną kumulatywnie spełnione i tym samym – w kontekście tematu rozważań – związanie wzorcem będzie mogło nastąpić bez konieczności spełnienia wymagań z art. 384 § 4 k.c., spoczywa na proponencie. Powyższe dyrektywy interpretacyjne służą jedynie ułatwieniu w dokonaniu takiej kwalifikacji.

Korzystając z tych dyrektyw, przyjąć można, że umowami bagatelnymi spośród umów internetowych są z pewnością liczne umowy o świadczenie usług, jak np. dotyczące dostępu do treści publikowanych w danym serwisie (w tym do wydarzeń transmitowanych *online*, a także *VOD*, o ile nie kształtują zobowiązań ciągłych), czy umowy zawierane w ramach zakupów codziennych (żywność, kosmetyki, książki), zarówno te wykonywane *online*, jak i tradycyjnie⁵⁷. W tych przypadkach wystarczające jest stworzenie możliwości łatwego zapoznania się z treścią wzorca umownego przez konsumenta – np. poprzez umieszczenie linku do regulaminu serwisu w stopce strony⁵⁸.

Za umowy niemające charakteru bagatelnych⁵⁹ uznać należy zaś wszystkie te, które wiążą się z powstaniem zobowiązań ciągłych, czyli np. umowy dotyczące poczty elektronicznej⁶⁰, kont na portalach społecznościowych i różnych innych serwisach, czy też dotyczące usług abonamentowych⁶¹.

Wnioski

Konieczność przeprowadzenia analizy uregulowania prawnego wzorców umownych przy umowach, które najczęściej zawierają konsumenci, wynika za znaczenia tego zjawiska społecznego. Nasiliło się ono na skutek pandemii COVID-19

---

57 Zob. J. Gołaczyński, *Umowy elektroniczne – próba...*, s. 502.

58 W przypadku umów o świadczenie usług drogą elektroniczną na żądanie usługobiorcy może jednak zaistnieć konieczność udostępnienia mu regulaminu świadczenia usług (wyłącznie w przypadku regulaminów – regulacja ustawy nie odnosi się do innych wzorców umownych) w sposób umożliwiający pozyskanie, odtwarzanie i utrwalanie treści regulaminu za pomocą systemu teleinformatycznego, którym posługuje się usługobiorca – zob. art. 8 ust. 1 pkt 2 UŚUDE.

59 Przypomnieć należy jednak o możliwości zastosowania do niektórych z nich (przy wzorcach będących regulaminami) reżimu wynikającego z UŚUDE.

60 Tak trafnie F. Wejman, *op. cit.*, s. 51.

61 Zob. M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, *op. cit.*, s. 740.

i wynikłych z niej obostrzeń, które wymusiły na podmiotach dokonywanie czynności prawnych bez osobistego kontaktu. Następujący w konsekwencji wzrost znaczenia wzorców spowodował niezbędność funkcjonalnego podejścia do tej instytucji.

Stanowiło to podłoże zaprezentowanej w tej pracy tezy głównej, że złagodzony reżim prawny związania wzorcem umownym względem konsumentów ma zastosowanie również w przypadku posłużenia się przez przedsiębiorcę wzorcem w postaci elektronicznej. Nie wyklucza tego odrębna regulacja art. 384 § 4 k.c., gdyż stanowi ona odpowiednik art. 384 § 1 k.c., a nie art. 384 § 2 k.c. W konsekwencji przepisy te pozostają we wzajemnej korelacji. Prowadziło to do uznania, że art. 384 § 2 k.c. stanowi *lex specialis* względem art. 384 § 4, a nie na odwrót. W praktycznym znaczeniu wiąże się to z dopuszczeniem zmniejszenia obowiązków po stronie przedsiębiorcy w razie spełnienia przesłanek złagodzonego reżimu prawnego związania wzorcem.

Zakres zastosowania tego reżimu określają zaś zwyczajowość posłużenia się wzorcem w stosunkach danego rodzaju oraz pojęcie umowy bagatelnej – *verba legis* „umowy powszechnie zawieranej w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego”. Wyrażenie to powinno być rozumiane jednolicie (a nie tylko wykładane podobnie) w każdej z trzech regulacji, w których zostało użyte (art. 14 § 2, art. 20 i art. 384 § 2 zd. 2 k.c.).

Prowadzi to do konstatacji, że w odniesieniu do większości umów zawieranych przez konsumentów nie jest konieczne udostępnienie przez przedsiębiorcę wzorca umownego z zachowaniem wymogów z art. 384 § 4 k.c., które – zgodnie z zaprezentowanym stanowiskiem – nie powodują jednak wyłącznie konieczności przesłania wzorca na pocztę elektroniczną. Wskazane wymagania spełnić będzie również stworzenie etapu w procedurze zawierania umowy, który skutkowałby koniecznością pobrania wzorca (a nie tylko zapoznania się z nim) pod rygorem braku możliwości partycypacji w dalszych etapach.

W odniesieniu zaś do umów bagatelnych złagodzony reżim prawny powoduje wyłącznie konieczność stworzenia możliwości łatwego dowiedzenia się o treści wzorca przez konsumenta. Może to nastąpić choćby poprzez umieszczenie linku w stopce strony internetowej. Powoduje to zmniejszenie obowiązków po stronie przedsiębiorcy w sytuacjach, w których ryzyko naruszenia interesów majątkowych jest niewielkie. W warunkach gospodarki rynkowej takie podejście jest najbardziej uzasadnione.

Bibliografia

- Bednarek M., Mikłaszewicz P., *Wzorce umów*, w: K. Osajda (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 5: *Prawo zobowiązań – część ogólna*, Warszawa 2019.
- Czech T., *Prawa konsumenta. Komentarz*, Warszawa 2020.
- Dubis W., *Zawieranie umów elektronicznych*, w: J. Gołaczyński (red.), *Umowy elektroniczne w obrocie gospodarczym*, Warszawa 2005.
- Dunaj B. (red.), *Słownik współczesnego języka polskiego*, t. 1: *A–Ówdzie*, Warszawa 1998.
- Dunaj B. (red.), *Słownik współczesnego języka polskiego*, t. 2: *P–Żyzny*, Warszawa 1998.
- Gołaczyński J., *Umowy elektroniczne – próba definicji*, w: W.J. Katner (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. 9: *Prawo zobowiązań – umowy nienazwane*, Warszawa 2018.
- Gołaczyński J., *Umowy elektroniczne w prawie prywatnym międzynarodowym*, Warszawa 2007.
- Gregor B., Kalińska-Kula M., *Rozwój handlu internetowego i jego uwarunkowania – perspektywa oferenta i nabywcy*, „Handel Wewnętrzny” 2018, t. 1, nr 4.
- Grzybowski S., *Osoby fizyczne*, w: S. Grzybowski (red.), *System prawa cywilnego*, t. 1: *Część ogólna*, Wrocław–Warszawa 1985.
- Jaroszek A., *Prawo właściwe dla umów konsumenckich zawieranych przez internet*, Warszawa 2009.
- Kasprzycki D., *Ochrona konsumenta na rynku usług internetowych*, w: M. Królikowska-Olczak, B. Pachuca-Smulska (red.), *Ochrona konsumenta w prawie polskim i Unii Europejskiej*, Warszawa 2018.
- Kocot W.J., *Przedkontraktowe obowiązki informacyjne przedsiębiorcy w umowach zawieranych z konsumentem przez internet*, w: M. Boratyńska (red.), *Ochrona strony słabszej stosunku prawnego. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Adamowi Zielińskiemu*, Warszawa 2016.
- Kocot W.J., Kondek J.M., *Nowe zasady zawierania umów z udziałem konsumenta*, cz. II, „Przegląd Prawa Handlowego” 2014, nr 12.
- Konarski X., *Ochrona konsumenta korzystającego z usług elektronicznych w prawie polskim i Unii Europejskiej*, w: J. Gołaczyński (red.), *Prawo umów elektronicznych*, Kraków 2006.
- Księżak P., *Komentarz do art. 14*, w: K. Osajda (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Legalis 2020.
- Kubiak-Cyrul A., *Komentarz do art. 384*, w: M. Załucki, *Kodeks cywilny. Komentarz*, Legalis 2020.
- Kubiak-Cyrul A., *Udostępnianie wzorca umownego w elektronicznym obrocie konsumenckim z perspektywy prawa unijnego i orzecznictwa TS*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2017, nr 3.
- Łętowska E., *Prawo umów konsumenckich*, Warszawa 2002.

- Mikłaszewicz P., *Obowiązki informacyjne w umowach z udziałem konsumentów na tle prawa Unii Europejskiej*, Warszawa 2008.
- Pazdan M., *Komentarz do art. 14*, w: K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny*, t. 1: *Komentarz. Art. 1–449(10)*, Legalis 2020.
- Pazdan M., *Komentarz do art. 20*, w: K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny*, t. 1: *Komentarz. Art. 1–449(10)*, Legalis 2020.
- Podrecki P., *Podział i rodzaje umów w internecie*, w: P. Podrecki (red.), *Prawo internetu*, Warszawa 2007.
- Popiołek W., *Komentarz do art. 384*, w: K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny*, t. 1: *Komentarz. Art. 1–449(10)*, Legalis 2020.
- Pyrzyńska A., *Komentarz do art. 384*, w: M. Gutowski (red.), *Kodeks cywilny*, t. 2: *Komentarz. Art. 353–626*, Legalis 2019.
- Radwański Z., Olejniczak A., *Zobowiązania – część ogólna*, Warszawa 2018.
- Scott Morton F., *Consumer Benefit from Use of the Internet*, „Innovation Policy and the Economy” 2006, nr 6.
- Skory M., *Konsument w internecie*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2011, nr 1.
- Sokołowski T., *Komentarz do art. 14*, w: A. Kidyba (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1: *Część ogólna*, LEX 2012.
- Stolecka-Makowska A., *Zakupy konsumentów przez internet w Polsce i Unii Europejskiej – analiza porównawcza*, „Studia Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2016, nr 302.
- Strzebinczyk J., *Komentarz do art. 20*, w: E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Legalis 2016.
- Szczurowski T., *Udostępnienie wzorca umowy w postaci elektronicznej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2005, nr 7.
- Trzaskowski R., *Komentarz do art. 384*, w: J. Gudowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 3: *Zobowiązania. Część ogólna*, LEX 2018.
- Wejman F., *Wzorce umów na stronach www i w poczcie elektronicznej*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2000, nr 4.
- Zagrobelny K., *Komentarz do art. 384*, w: E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Legalis 2019.
- Żuławska C., *Komentarz do art. 384*, w: G. Bieniek (red.), *Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania*, t. 1, LEX 2011.

The subject matter of applying standard form contracts in minor contracts executed by consumers via the internet

Summary

These days, many contracts in minor day-to-day matters are entered into by consumers via the Internet. Undoubtedly, this practice has intensified because of the COVID-19 pandemic and the related restrictions. These factors make contracting in the traditional manner difficult or even impossible. At the same time, most of these contracts are concluded with the use of a standard form contract. It has become necessary to specify the conditions for binding the consumer with the standard form contract and to define the trader's responsibilities.

The paper attempts to prove the thesis that the relaxed legal regime that relates to the use of a standard form in contracts commonly concluded in minor day-to-day matters also applies to contracts concluded by consumers on the Internet. To achieve this goal, a sequential analysis of issues related to the thesis has been carried out. The first part of the paper presents the notion of a standard form contract (including its electronic form, which is the most important from the point of view of the presented issue). The next parts concern the regimes of the form's binding attributes and the relations between them in the context of the paper's subject matter. In the end, the issue of contracts in minor day-to-day matters is discussed, i.e., the scope of application of the relaxed legal regime.

Given the core of the issues raised in this paper, the above-mentioned analysis involves examination of the law in force.

Keywords: standard form contract, minor contract, contracts concluded via the Internet, consumer, binding standard form contract

CYTOWANIE

Rydz K., Moniczewski K., *Problematyka stosowania wzorców umownych przy internetowych umowach bagatelnych w obrocie konsumenckim*, „Acta Iuris Stetinensis” 2021, nr 4 (vol. 36), 81–98, DOI: 10.18276/ais.2021.36-05.